

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 7Co/354/2017
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5808899642
Dátum vydania rozhodnutia: 14. 02. 2018
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Mária Kašíková
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2018:5808899642.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedníčky senátu Mgr. Márie Kašíkovej a členov senátu Mgr. Kataríny Beniačovej a Mgr. Františka Dulačku, v právnej veci žalobcu: D. T., bytom Kpt. F. č. XXX, Q., právne zastúpený: JUDr. Miroslav Sládek, advokát, Ul. M. P. XX/XX, F., proti žalovaným: 1/ COOP Jednota Trstená, spotrebné družstvo, družstvo, so sídlom Hattalova č. 100, Trstená, IČO: 36 012 815, 2/ Ing. H. Q., nar. XX.XX.XXXX, bytom M. G., P. II č. X/XX, E., 3a/ Z. E., rod. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. P., D. č. XXXX/XX, 3b/ D. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom A. č. XXX, 3c/ I. P., rod. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom A. č. XXX, 3d/ D. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom A. č. XXX, 3e/ E. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom A. č. XXX, 3f/ Mgr. D. B., rod. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom T. T. - S., H. č. XXXX/XX, 3g/ H. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom A. č. XXX, 3h/ E. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom A. č. XXX, 3i/ H. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom A. č. XXX, 3j/ D. U., rod. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom P. č. XX, (žalovaní 3a/ až 3j/ ako právni nástupcovia po pôvodne žalovanej 3/: I. G., nar. XX.XX.XXXX, naposledy bytom A. č. XXX), 4/ R. C., nar. XX.XX.XXXX, bytom W. č. XXX, Q., 5a/ Q. G., rod. I., nar. XX.XX.XXXX, bytom M. R. R. č. XX, Q. - P. U., 5b/ Mgr. E. I., rod. I., nar. XX.XX.XXXX, bytom J. č. XXX/X, Q. - E., 5c/ P. U., rod. I., nar. XX.XX.XXXX, bytom J. č. XXX/XX, Q. - E. (žalovaní 5a/ až 5c/ ako právni nástupcovia po pôvodne žalovanom 5/: P. I., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX, naposledy bytom Q. - E. č. XXX/XX), 6/ U. P., nar. XX.XX.XXXX, bytom U. č. XXX, Q., 7a/ E. C., rod. H., nar. XX.XX.XXXX, bytom J. č. XXX/XX, Q. - E., 7b/ Q. C., rod. C., nar. XX.XX.XXXX, bytom X. E. č. XXX/X, Q., 7c/ E. C., nar. XX.XX.XXXX, bytom X. M.. T. č. XXXX/XX, R., 7d/ Q. C., nar. XX.XX.XXXX, bytom J. č. XXX/XX, Q. - E., (žalovaní 7a/ až 7d/ ako právni nástupcovia po pôvodne žalovanom 7/: Q. C., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX, naposledy bytom Q. - E. č. XXX/XX), 8/ D. P., nar. XX.XX.XXXX, bytom W. č. XXXX/XX, Q., žalovaní 1/, 4/, 5a/, 5b/, 5c/, 6/ a 7a/, 7b/, 7c/, 7d/, 8/ právne zast.: JUDr. Jozef Polák, advokát so sídlom S. XXXX, C. P., o určenie neplatnosti právneho úkonu a určenie vlastníckeho práva, na odvolanie žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Námestovo č. k. 3C/37/2008-271 zo dňa 12. mája 2017, takto

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie potvrdzuje.

Žalovaným 1/ až 8/ priznáva proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zamietol žalobu v celom rozsahu, teda v časti, ktorou sa žalobca domáhal určenia neplatnosti kúpnych zmlúv, ktorými žalovaní, prípadne ich právni predchodcovia, previedli svoje spoluvlastnícke podiely v spoločnej nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. Q., zapísanej na LV č. XXXX ako Hotel Roháč s.č. XXX, postavený na parc. č. 555 a 556 a na LV č. XXXX ako parc. č. 555 zastavané plochy o výmere 1.357 m² a parc. č. 556 zastavané plochy a nádvorie o výmere 392 m². Ďalej zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že na predmetných nehnuteľnostiach evidované na LV č. XXXX na meno D. P. pod B717 a na LV č. XXXX na meno D.

P. pod B713 sú podielovými spoluvlastníkmi žalovaný v rade 2/ v podiele 6000/3225600, žalovaná v rade 4/ v podiele 2160/3225600 a žalovaná v rade 6/ v podiele 827/3225600 a že patria do dedičstva po neb. I. G. (pôvodne žalovanej v rade 3/) v podiele 3560/3225600, do dedičstva po P. I. (pôvodne žalovaný v rade 5/) v podiele 8400/3225600, do dedičstva po Q. C. (pôvodne žalovaný v rade 7/) v podiele 5100/3225600. Zároveň žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 100%.

2. Na základe vykonaného dokazovania konštatoval, že na strane žalobcu absentuje naliehavý právny záujem na podanej určovacej žalobe. V prípade, že by žalobe vyhovel, žalovaní by sa proti svojej vôli opätovne stali podielovými spoluvlastníkmi predmetných nehnuteľností, s opätovnou možnosťou dispozície so spoluvlastníckymi podielmi (o ktoré však žalobca nemá záujem). Poukázal na vyjadrenie žalobcu, z obsahu ktorého zistil, že tento nemal a ani nemá záujem odkúpiť žalované spoluvlastnícke podiely k predmetným nehnuteľnostiam, chce iba obnoviť pôvodné spoluvlastnícke vzťahy a zabrániť, aby do nich vstúpila tretia osoba. Ďalej uviedol, že ak by aj dospel k záveru, že žalobca má naliehavý právny záujem na žiadanom určení, podstatné by bolo zistenie, či žalobca vedel o úmysle žalovaných previesť svoje spoluvlastnícke podiely. Hodnotením dôkazov uzavrel, že žalobca takúto vedomosť mal a napriek tomu nepristúpil k riešeniu vzniknutej situácie a svojou nečinnosťou schvaľoval postup spoluvlastníkov, ktorí v dobrej viere odpredali svoje spoluvlastnícke podiely žalovanému v rade 1/. Neurobil tak napriek tomu, že v tomto období bol predsedom Urbáru Trstená a členovia chceli od neho vedieť, ako majú reagovať na ponuku žalovaného v rade 1/. Žalovaný v rade 1/ zverejnil na tabuli Mesta Trstená výzvu spoluvlastníkov na odkúpenie podielov na spoločnej nehnuteľnosti. Poukázal aj na ustanovenia osobitného predpisu, a to zák. č. 181/1995 Z.z. o pozemkových spoločnostiach, ktorý upravuje práva a povinnosti vlastníkov podielov v spoločnej nehnuteľnosti. Ak vlastník spoločnej nehnuteľnosti už nechce v spoluvlastníctve zotrvať, nemohol žiadať spoluvlastníctvo zrušiť a vyporiadať, ale mohol len zo spoluvlastníctva odstúpiť tým, že svoj spoluvlastnícky podiel previedol na inú osobu. Novelou tohto zákona, a to zák. č. 97/2003 Z.z. bola upravená ponuková možnosť podielových spoluvlastníkov tak, že s účinnosťou od 01.05.2013 bola vypustená aplikovateľnosť ustanovení Občianskeho zákonníka o predkupnom práve na prevod spoluvlastníckeho podielu. Spoluvlastník už nemusí ponúkať svoj spoluvlastnícky podiel k spoločnej nehnuteľnosti na predaj všetkým ostatným spoluvlastníkom, ale urobí túto ponuku voči ostatným spoluvlastníkom prostredníctvom Výboru pozemkového spoločenstva a ak o podiel neprejavia ostatní spoluvlastníci záujem, môže ho predat' tretej osobe. Námietskou absolútnej neplatnosti právnych úkonov, vzhľadom na nedostatok existencie naliehavého právneho záujmu sa nezaoberal. O trovách konania rozhodol podľa § 255 Civilného sporového poriadku (ďalej len CSP) a žalovaným, ktorí mali v konaní úspech, priznal nárok na ich náhradu vo výške 100%.

3. V zákonom stanovenej lehote proti rozsudku podal odvolanie žalobca a žiadal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť tak, že žalobe bude v celom rozsahu vyhovieť. Pre prípad neúspešnosti jeho odvolania v celej veci žiada, aby odvolací súd zmenil výrok prvostupňového súdu o trovách konania tak, že neprizná náhradu trov konania žalovaným z dôvodu existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa, ktoré spočívali v tom, že v čase podania žaloby mal naliehavý právny záujem na podaní žaloby, nakoľko uvedené právo mu vyplývalo priamo zo zákona. K veci samej tvrdil, že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Konajúci súd v odôvodnení na jeho skutkové a právne relevantné tvrdenia písomne predložené podaním 06.10.2016 nedal odpoveď, prípadne nemajú oporu v prevedenom dokazovaní. Poukázal na to, že Krajský súd Žilina uznesením 7Co/185/2014 zrušil rozsudok tamojšieho súdu a v uznesení konštatoval, že má v zásade na určovacích petitoch naliehavý právny záujem. Poukázal na ustanovenia zák. č. 181/1995 Z.z. a zák. č. 97/2013 Z.z., ktoré vychádzajú zo zásady nedeliteľnosti a nezrušiteľnosti podielového spoluvlastníctva k spoločnej nehnuteľnosti. Jediný zákonný spôsob vystúpenia zo spoluvlastníctva spoločnej nehnuteľnosti je možný len vtedy, ak spoluvlastníci by chceli celý spoluvlastnícky podiel. Zotrval na tvrdení, že na určovacej žalobe má naliehavý právny záujem. Žalobou chce dosiahnuť nápravu protiprávneho stavu, ktorý sa vytvoril porušením podmienok prevodu spoločnej nehnuteľnosti a v dôsledku toho aj nápravu protiprávneho stavu, ktorý sa vytvoril následným prevodom týchto nehnuteľností na žalovaného v rade 8/, ktorý sa stal spoluvlastníkom sporných nehnuteľností. Chce dosiahnuť zmenu zápisu na liste vlastníctva k spoločnej nehnuteľnosti tak, aby sa prevodcovia, ktorí naďalej zostali členmi urbáru, stali opätovne spoluvlastníkmi spoločnej nehnuteľnosti. Títo potom napriek tomu „proti svojej vôli“ nemusia zotrvať v spoluvlastníctve k spoločnej nehnuteľnosti, ak to uskutočnia spôsobom podľa podmienok stanovených v zákone č. 97/2013 Z.z. Je nesporné, že žalovaný v rade 8/, ktorý nadobudol spoluvlastnícky podiel od žalovaného v rade 7/ ohrozuje jeho právne postavenie ako

spoluvlastníka nakoľko o týchto nehnuteľnostiach rozhoduje ako spoluvlastník neplatne, čo sa dotýka i žalobcu a spôsobuje škodu nielen jemu, ale aj ostatným členom urbáru, lebo ako väčšinový spoluvlastník prakticky rozhoduje o celej nehnuteľnosti. Poukázal na konštantnú judikatúru Najvyššieho súdu SR, podľa ktorej naliehavý právny záujem je daný vtedy, ak existuje akútny stav objektívnej právnej neistoty medzi žalobcom a žalovaným, ktorý je ohrozením žalobcovho právneho postavenia, ktorý nemožno inými právnymi prostriedkami odstrániť. Podľa jeho názoru sa súd prvej inštancie týmito okolnosťami v odôvodnení rozhodnutia nezaoberal. K záverom, že mal vedomosť o snahe žalovaného v rade 1/ odkúpiť spoluvlastnícke podiely na sporných nehnuteľnostiach uviedol, že záujem tretej osoby previesť na seba spoluvlastnícky podiel nie je splnením ponukovej povinnosti podielových spoluvlastníkov vo vzťahu k ďalšiemu spoluvlastníkovi, ktorému svedčí zákonné predkupné právo. Rovnako konštatovanie súdu, že žalovaný v rade 1/ zverejnil na verejnej tabuli Mesta Trstená výzvu na odkúpenie spoluvlastníckych podielov na spoločnej nehnuteľnosti, nemá oporu vo vykonanom dokazovaní. Žalovaní síce poukazovali na to, že žalovaného v rade 1/ splnomocnili, aby v ich mene realizoval ponukovú povinnosť, avšak existenciu takéhoto splnomocnenia nepreukázali. Súd teda nemohol posúdiť, či takéto splnomocnenie bolo urobené riadne a účinne, aby bolo možné prisvedčiť jeho záverom o možnosti realizovať takúto ponuku verejnou vyhláškou.

4. K odvolaniu žalobcu sa vyjadrili žalovaní v rade 1/, 4/, 5a/, 5b/, 5c/, 6/, 7a/, 7b/, 7c/, 7d/, 8/ prostredníctvom svojho právneho zástupcu a uviedli, že žiadajú rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť. Poukázali na to, že pokiaľ bola žaloba zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, je vylúčené, aby súčasne žalobu súd preskúmaval po vecnej stránke. V celom rozsahu sa stotožnili s výkladom ust. § 140 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) v napadnutom rozsudku, ktorý viedol k zamietnutiu žaloby. Sám žalobca sa niekoľkokrát vyjadril, že nikdy nemal záujem o odkúpenie spoluvlastníckych podielov a podaním žaloby sledoval, aby sa predmetná nehnuteľnosť vrátila pod správu Urbárskeho spoločenstva Mesta Trstená. Zároveň poukázali na rozhodnutia Krajského súdu Žilina, kde boli vyslovené obdobné závery a v tejto súvislosti poukázali na nález Ústavného súdu SR č.k. IV.ÚS 499/2011-25, v ktorom sa konštatuje, že obsahom princípu právneho štátu je vytvorenie právnej istoty, že na určitú právne relevantnú otázku sa pri opakovaní v rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď.

5. Žalobca v replike poukázal na ust. § 603 ods. 3 OZ, ktoré stanovuje pri porušení predkupného práva primárne všeobecné pravidlo, ktorým je oprávnenému daná možnosť na nadobúdateľovi domáhať sa buď ponúknutia veci na kúpu alebo toho, aby mu zostalo predkupné právo zachované. Sekundárnym (špeciálnym) oprávnením z porušenia predkupného práva je právo na reparáciu protiprávneho stavu do právneho stavu, aký tu bol pred jeho porušením, k čomu slúži dovolanie sa relatívnej neplatnosti (§ 40a OZ). Preto sa rozhodol uprednostniť zákonnú špeciálnu úpravu nároku v zmysle § 40a OZ, v dôsledku čoho si neuplatnil žiaden zo všeobecných nárokov. Je na vôľi oprávneného, ktorú voľbu niektorých právnych prostriedkov na ochranu svojho vlastníckeho práva uplatní. Ak teda tvrdil, že nemá záujem nadobudnúť spoluvlastnícky podiel, ale chce navrátiť právny vzťah do pôvodného stavu, ide o odstránenie spornosti práva a je tým daná aj možnosť, aby sa oprávnení spoluvlastníci mohli o výkon predkupného práva dohodnúť. Ďalej uviedol, že ako predseda urbáru sa dozvedel len vo všeobecnosti, že mnohí spoluvlastníci predávali podiely na sporných urbárskych nehnuteľnostiach, nakoľko pod vplyvom žalovaného v rade 1/ tieto predaje tajili. Na valnom zhromaždení 02.06.2002 bolo prijaté uznesenie, podľa ktorého mu ako predsedovi bolo uložené urobiť právne kroky k prinavrátaniu spoluvlastníctva k týmto podielom prevodcov. Tým mal chrániť aj ostatných spoluvlastníkov - členov urbáru pred protiprávnym konaním nezodpovedných členov urbáru. Opätovne poukázal na to, že žalovaní si nespĺnili svoju zákonnú povinnosť, a to nepredložili mu písomnú ponuku na predaj spoluvlastníckeho podielu. Poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu SR PL.ÚS/95, v ktorom bolo vyslovené, že vykladať zákon len v prospech jedného alebo niektorých účastníkov občiansko-právneho konania by bolo v rozpore s čl. 12 ods. 1 Ústavy.

6. Krajský súd ako súd odvolací podľa § 34 CSP po zistení, že odvolanie podala včas sporová strana proti rozsudku, proti ktorému je prípustné odvolanie (§ 355 ods. 1, § 359, § 362 ods. 1) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) preskúmal napadnuté rozhodnutie v intenciách ustanovenia § 379 a § 380 CSP a napadnutý rozsudok v zmysle ust. § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdil.

7. Žalobca podal žalobu na vyslovenie neplatnosti právneho úkonu na Okresnom súde Dolný Kubín dňa 15.06.2004, ktorým dňom začalo na súde konanie o uplatnenom nároku žalobcu. V tomto období postup súdu a procesné podmienky, za ktorých bolo možné konať, upravoval zák. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok. Ten bol zákonom č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok s účinnosťou od 01.07.2016 zrušený a nahradený týmto právnym predpisom. Tento nový zákon platí aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti (§ 470 ods. 1 CSP), právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované (§ 470 ods. 2 veta prvá CSP). Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku ako aj konania, ktoré mu predchádzalo, dospel k záveru, že súd prvej inštancie v prejednávanej veci zistil skutkový stav v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností, na podklade vykonaného dokazovania dospel k správny skutkovým záverom a prejednávajúcu vec ako vecne správnu posúdil. Nakoľko odôvodnenie písomného vyhotovenia rozsudku zodpovedá kritériám uvedeným v § 220 ods. 2 CSP, odvolací súd konštatuje správnosť týchto dôvodov v plnom rozsahu, v plnom rozsahu sa s nim stotožňuje a v podstatných bodoch naň odkazuje. Na zdôraznenie správnosti odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie, poukazuje iba na niektoré ďalšie skutočnosti (§ 387 ods. 2 CSP).

8. V preskúmvanej veci žalobca pôvodne podal žalobu o určenie neplatnosti kúpnych zmlúv uzavretých medzi žalovaným v rade 1/ ako kupujúcim a pôvodnými žalovanými v rade 2/ až 7/ (prípadne ich právnymi predchodcami) označenými v záhlaví tohto rozhodnutia. Následne sa domáhal aj určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v prospech pôvodného spoluvlastníka, resp. v prípade smrti takéhoto spoluvlastníka sa domáhal určenia, že spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti patrí do dedičstva po ňom. Takéto rozšírenie žaloby podal z dôvodu, že počas konania žalovaný v rade 1/ previedol nadobudnuté spoluvlastnícke podiely k nehnuteľnostiam na žalovaného v rade 8/.

9. V čase začatia konania platil Občiansky súdny poriadok, v zmysle ktorého bolo možné domáhať sa určenia, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je v prípade, ak strana sporu (podľa skoršej právnej úpravy účastník konania), preukázal, že má na žiadanom určení naliehavý právny záujem (§ 80 písm. c/ OSP účinného do 30.06.2016, aktuálne podľa § 137 písm. c/ CSP). Vo všeobecnosti treba vychádzať z toho, že naliehavý právny záujem na určovacej žalobe je daný vtedy, ak je tu daný aktuálny stav objektívnej právnej neistoty medzi žalobcom a žalovaným, ktorý je ohrozením žalobcovho právneho postavenia, a ktorý nemožno inými právnymi prostriedkami odstrániť, pričom nie je dôležité, ako táto neistota vznikla. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení treba skúmať predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Zmyslom sporového súdneho konania je totiž vyriešiť (odstrániť) existujúci občiansko-právny spor a predísť súčasne reťazeniu súdnych sporov. Nakoľko dôkazné bremeno zaťažuje žalobcu, je jeho povinnosťou preukázať v konaní, že kladný určovací výrok súdu konečným spôsobom odstráni medzi stranami konania existujúci stav právnej neistoty. Záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu predpokladá posúdenie, či podaný určovací návrh je vhodným procesným prostriedkom ochrany jeho práva, t.j. či sa žalobou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva a či sa len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať ďalšie súdne, prípadne iné konanie. Oprávnený spoluvlastník z predkupného práva má pri porušení povinnosti zo strany povinného spoluvlastníka možnosť dovolať sa buď relatívnej neplatnosti právneho úkonu v zmysle § 40a OZ (ak povinný spoluvlastník prípadne tretia osoba popiera dôvod neplatnosti, domáhať sa na súde spravidla určenia neplatnosti právneho úkonu), alebo sa domáhať prevodu scudzeného podielu od nadobúdateľa za rovnakých podmienok, za ktorých ich kúpil od povinnej osoby (ak tak nadobúdateľ dobrovoľne neurobí, domáhať sa na súde vydania rozhodnutia, ktorým sa pri kúpe nahradí prejav vôle nadobúdateľa v zmysle § 229 CSP - predtým § 161 ods. 3 OSP), alebo stav akceptovať a ponechať si predkupné právo voči nadobúdateľovi, pričom každý nárok sleduje iný cieľ a súbežné uplatnenie nárokov podľa § 40a OZ a § 603 ods. 3 OZ je z povahy veci vylúčené.

10. Aký prípadný procesný prostriedok ochrany oprávnený spoluvlastník pri porušení jeho predkupného práva použije, závisí predovšetkým od toho, aký hmotno-právny nárok sa rozhodne uplatniť. Pri dovolaní sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu, aby nastali účinky neplatnosti, stačí aj mimosúdne oznámenie osoby úkonom dotknutej. V danom prípade tak žalobca učinil podaním žaloby, ktorá bola následne doručená všetkým účastníkom napadnutých kúpnych zmlúv - pôvodným žalovaným ako predávajúcim a žalovanému v rade 1/ ako kupujúcemu. Po obsahovej stránke z prejavu vôle musí byť zrejmé jednak to, že relatívnosť neplatného právneho úkonu sa skutočne uplatňuje a jednak v čom konkrétna vada právneho úkonu, ktorá má za následok neplatnosť, spočíva (napr. že

predávajúci spoluvlastník pri prevode spoluvlastníckeho podielu prerušil predkupné právo podľa § 140 OZ). Z hľadiska naliehavého právneho záujmu je potom podstatné predovšetkým to, či oprávnený spoluvlastník uplatneným procesným prostriedkom môže dosiahnuť odstránenie spornosti. Ak účelom tohto špecifického oprávnenia úkonom dotknutej osoby je reparácia porušenia právnej povinnosti, potom z pohľadu naliehavého právneho záujmu je v prípade, ak predmetom kúpnej zmluvy je nehnuteľnosť a na jej základe už bol povolený vklad vlastníckeho práva v prospech nadobúdateľa, podstatné aj to, či výrok vyhovujúceho rozsudku môže byť podkladom pre zápis do katastra nehnuteľnosti, v ktorom sa obnoví pôvodný vlastnícky stav (uznesenie NS SR sp. zn. 6Cdo/542/2015).

11. V zmysle konštantnej judikatúry možno vyvodiť záver, že jediná situácia, kedy by žaloba na určenie relatívnej neplatnosti právneho úkonu pri porušení § 140 OZ o prevode spoluvlastníckeho podielu bola opodstatnená je vtedy, pokiaľ by ostatní spoluvlastníci, ktorých predkupné právo bolo dotknuté, nemali záujem nadobudnúť prevádzaný spoluvlastnícky podiel, súčasne by mali za cieľ zabrániť tretej osobe vo vstupe do spoluvlastníckeho vzťahu. V takomto prípade žalobca znáša dôkazné bremeno ohľadne preukázania naliehavého právneho záujmu pre určenie neplatnosti zmluvy, rovnako ako dôkazné bremeno preukázania naliehavého právneho záujmu, z akého dôvodu chce zabrániť novému nadobúdateľovi získať spoluvlastnícky podiel. Pokiaľ oprávnení spoluvlastníci neponúknu alternatívne riešenie, kto by mal na miesto povinného nastúpiť, nemožno s najväčšou pravdepodobnosťou vyhovieť návrhu na rozhodnutie súdu určovacím výrokom. Nemožno totiž na povinnom spravodlivo požadovať, aby v spoluvlastníctvom vzťahu zotrval, ani nemožno vynucovať zdržania sa prevodu spoluvlastníckeho podielu z dôvodu zasahovania do jednej zo základných zložiek vlastníctva (spoluvlastníctva), a to práva s vecou (podielom) nakladať. V ostatných prípadoch, kedy zostávajúci spoluvlastníci budú mať o podiel na veci záujem, nič nebráni tomu, aby sa domáhali na nadobúdateľovi prevodu tým, že priamo podajú žalobu o nahradenie prejavu vôle, pričom otázka relatívnej neplatnosti bude v rámci súdneho konania vyriešená ako predbežná otázka.

12. V konaní nebolo sporné, že spoluvlastníci, ktorí prevádzali svoj spoluvlastnícky podiel na žalovaného v rade 1/ nezaslali písomnú ponuku žalobcovi ako jednému zo spoluvlastníkov, ktorou by mu svoje podiely ponúkli na odkúpenie. V podielovom spoluvlastníctve je právo (spolu)vlastníka nakladať s vecou v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu do istej miery obmedzené predkupným právom ostatných spoluvlastníkov. Podľa názoru odvolacieho súdu však úmyslom zákonodarcu pri konštrukcii predkupného práva nebolo obmedziť podielového spoluvlastníka vo výkone čiastkového oprávnenia (§ 123 OZ) previesť vec v rozsahu svojho podielu na inú než blízku osobu až do takej miery, že by sa spoluvlastnícky podiel stal fakticky neprevoditeľným. Zákonodarca len uložil povinnosť spoluvlastníkov, ktorý chce svoj podiel scudziť, jasne informovať ostatných spoluvlastníkov o svojom zámere, aby títo mohli prípadne ponuku odstupujúceho spoluvlastníka akceptovať alebo nie. Súčasne zákonodarca v prípade nedodržania predkupného práva spoluvlastníka nezvolil sankciu ex offio aplikovateľnej absolútnej neplatnosti právneho úkonu porušujúce predkupné právo, ale iba neplatnosť relatívnu, ktorej aplikácia je ponechaná na vôľu dotknutej osoby. Už z toho vyplýva jeho zámer, že právny úkon porušujúci predkupné právo iného spoluvlastníka nemá byť neplatným vždy „za každú cenu“. Súčasne je treba z ústavnoprávneho hľadiska vo vzťahu k inštitútu neplatnosti (absolútnej, relatívnej) zdôrazniť, že neplatnosť je sankciou zasahujúcou do zmluvnej voľnosti strán, a preto pri posudzovaní každého právneho úkonu z hľadiska jeho platnosti treba najskôr podrobiť analýze relevantné zákonné ustanovenia z hľadiska ich účelu, významu a zmyslu a až v prípade, že prevažuje zákonným ustanoveniami chránená hodnota nad právo, ktoré bude neplatnosťou dotknuté, bude na mieste konštatovať neplatnosť právneho úkonu.

13. Na základe uvedeného súd prvej inštancie postupoval správne, ak sa najprv zaoberal posúdením naliehavého právneho záujmu žalobcu na predmetnej žalobe, či už vo vzťahu určenia neplatnosti kúpnych zmlúv alebo vo vzťahu k určaniu spoluvlastníckych podielov pôvodným spoluvlastníkom, prípadne určenia, že tieto podiely patria do dedičstva už po zomrelých osobách. Nie je na mieste tvrdenie žalobcu, že súd nerozhodoval o celej prejednávanej veci a nezaoberal sa jeho žalobou, ktorou sa domáhal určenia vlastníckeho práva, prípadne určenia, že spoluvlastnícke podiely patria do dedičstva po zomretých pôvodných žalovaných. Súd prvej inštancie v bode 29. odôvodnenia rozhodnutia konkrétne uviedol, že v prípade vyhovenia žalobe, žalovaní by sa proti svojej vôli opätovne stali podielovými spoluvlastníkmi s opätovnou možnosťou dispozície so spoluvlastníckymi podielmi, o ktoré však žalobca nemal záujem, čo by podľa predpokladaných dispozičných úkonov žalovaných viedlo k ďalšej súdivosti. Správne okresný súd prihliadal na to, že žalobca naliehavý právny záujem na žiadanom určení odôvodnil

„iba“ tým, že má záujem obnoviť spoluvlastnícke vzťahy pôvodných vlastníkov, resp. ich právnych nástupcov. Absentovali akékoľvek relevantné tvrdenia žalobcu, pre ktoré by bolo opodstatnené domáhať sa uvedeného určenia, aby bol zabránený vstup žalovaného v rade 1/ a následne žalovaného v rade 8/ do spoluvlastníckeho vzťahu so žalobcom.

14. Poukazovanie na uznesenie Krajského súdu Žilina sp.zn. 7Co/185/2014, v ktorom malo byť konštatované, že žalobca má v zásade na určovacích petitoch naliehavý právny záujem je vyňaté z kontextu celého odôvodnenia tohto uznesenia. V predmetnom uznesení bolo vyjadrené, že je nesprávny právny názor okresného súdu, že u žalobcu nie je daný naliehavý právny záujem na určení neplatnosti kúpnych zmlúv medzi žalovaným v rade 1/ a pôvodnými žalovanými v rade 2/ až 7/ s poukazom na to, že tieto boli dotknuté ďalšou právnou zmenou, a to s poukazom na ust. § 34 ods. 2 Katastrálneho zákona, § 159 ods. 2 a § 44a O.s.p. V ďalšej časti však prikázal súdu prvej inštancie sa podrobnejšie zaoberať naliehavým právnym záujmom žalobcu so zreteľom na cieľ sledovaný podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia, čo napokon aj súd prvej inštancie v tomto napadnutom rozsudku učinil.

15. Napadnutý rozsudok zároveň obsahuje i vecné posúdenie prípadu ohľadne splnenia ponukovej povinnosti, pričom predmetom odvolania bola aj daná problematika, preto krajský súd podrobil odvolaciemu prieskumu aj meritórne úvahy súdu prvej inštancie.

16. Žalobca v konaní uvádzal, že podiely prevedené napadnutými kúpными zmluvami nechcel odkúpiť, mal len záujem o obnovenie spoluvlastníckych vzťahov tak, ako tomu bolo pred uzavretím predmetných kúpnych zmlúv. Pokiaľ okresný súd z vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalobca vedel o úmysle žalovaného v rade 1/ odkúpiť spoluvlastnícke podiely, odvolací súd sa s týmto jeho záverom stotožnil. Vyplynulo, že v predmetnom čase bol žalobca predsedom urbáru a predtým predsedom revíznej komisie urbáru a členovia urbáru sa na neho obracali s otázkami ako reagovať na ponuku žalovaného v rade 1/, ktorý napokon predmetné spoluvlastnícke podiely k sporným nehnuteľnostiam aj odkúpil.

17. Ako vyplýva z listov vlastníctva a ani medzi stranami sporu nebola sporná skutočnosť, že v danom prípade sa jedná o veľký počet spoluvlastníkov predmetných nehnuteľností (niekoľko stoviek). Z tohto pohľadu aj podľa názoru odvolacieho súdu, vzhľadom na takýto obrovský počet spoluvlastníkov bolo skutočne nereálnym, aby každý zo spoluvlastníkov majúci v úmysle previesť svoj spoluvlastnícky podiel adresoval všetkým ostatným spoluvlastníkom (vrátane žalobcu) písomnú ponuku tak, ako to vyplýva z ust. § 605 OZ. Zotrváť na takom názore by prakticky spôsobilo absolútnu neprevoditeľnosť spoluvlastníckych podielov a k tomu zákonná úprava predkupného práva určite nesmeruje, keďže jej zmyslom je to, aby dotknutý spoluvlastník mohol v prípade záujmu podiel odkúpiť. Žalobca ako predseda urbáru túto možnosť mal, keďže bol informovaný o odpredaji podielov, no nevyužil ju v tom čase a ani následne tým, že by sa domáhal voči žalovanému v rade 1/ nahradenia prejavu vôle. Navyiac samotný žalobca v priebehu celého konania prezentoval svoj nezáujem o nadobudnutie spoluvlastníckych podielov k predmetným nehnuteľnostiam.

18. Popisná situácia bola ešte o to špecifickejšia, že sa jednalo o spoločnú nehnuteľnosť podľa v tom čase účinného zákona č. 181/1995 Z.z. o pozemkových spoločnostiach. Ako už bolo konštatované správnym je záver súdu prvej inštancie, že úmyslom zákonodarcu nebolo obmedziť nakladanie so spoluvlastníckym podielom v spoločnej nehnuteľnosti s výnimkou blízkych osôb, predkupným právom ostatných spoluvlastníkov až do takej miery, aby sa stal spoluvlastnícky podiel reálne neprevoditeľný pre vysoký počet spoluvlastníkov, resp. spoluvlastníkov s neznámym pobytom a pod. Rovnako nebolo úmyslom zákonodarcu v takom prípade nútiť spoluvlastníkov zotrvať v spoluvlastníckom vzťahu aj napriek ich vôli. V tomto prípade, ak už nechcel spoluvlastník zotrvať v spoluvlastníctve, nemohol žiadať spoluvlastníctvo zrušiť a vyporiadať, mohol zo spoluvlastníctva odstúpiť len tým, že svoj spoluvlastnícky podiel previedol na inú osobu. Zákonodarca evidentne uvedomujúc si takéto faktické a svojimi dôsledkami neželateľné obmedzenie vlastníckeho práva spoluvlastníka, čo do práva previesť svoj spoluvlastnícky podiel, už v novom zákone č. 97/2013 Z.z. o pozemkových spoločnostiach zrealizoval pohľad zákona na reálnu ponukovú možnosť podielových spoluvlastníkov spoločnej nehnuteľnosti, keď v podstate od 01.05.2013 už vypustil aplikovateľnosť ustanovení Občianskeho zákonníka o predkupnom práve na prevod spoluvlastníckeho podielu na spoločnej nehnuteľnosti. Takýto spoluvlastník už nemusí ponúkať svoj spoluvlastnícky podiel k spoločnej nehnuteľnosti na predaj všetkým ostatným spoluvlastníkom, ale urobí túto ponuku voči ostatným spoluvlastníkom prostredníctvom výboru

pozemkového spoločenstva ako výkonného a štatutárneho orgánu spoločenstva, a ak o podiel neprejavia záujem ostatní spoluvlastníci podielov, môže ho predať tretej osobe.

19. V situácii veľkého počtu minoritných spoluvlastníckych podielov stoviek spoluvlastníkov bol preto aj podľa názoru odvolacieho súdu logickým postup žalovaného v rade 1/ ako majoritného spoluvlastníka spoločnej nehnuteľnosti, ktorý postupoval tak, že v mene spoluvlastníkov, ktorí o odpredaj prejavili záujem, informoval na svojich členských schôdzach, zorganizoval stretnutie spoluvlastníkov o tejto otázke a dal zverejniť na verejnej tabuli Mesta Trstená písomnú výzvu spoluvlastníkov všetkým ostatným spoluvlastníkom na odkúpenie podielov spoločnej nehnuteľnosti. To, že táto písomnosť obsahujúca zákonné náležitosti bola na tabuli zverejnená minimálne niekoľko týždňov vplynulo aj z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie.

20. Z vychádzajúcich skutkových okolností a právnych úvah odvolací súd dospel k záveru, že aj keď postup pôvodných podielových spoluvlastníkov predchádzajúci uzavretiu sporných kúpnych zmlúv nebol po formálnej stránke v súlade s § 605 OZ, vzhľadom na konkrétne okolnosti prejednávanej veci nebol žalobca ukrátený na svojom predkupnom práve do tej miery, že by vôbec nemal možnosť predkupné právo využiť. Vo vzťahu k vysloveniu relatívnej neplatnosti sporných kúpnych zmlúv vyvstáva otázka, či v danom komplexe skutkových a právnych okolností je namieste uprednostniť formálne nedodržanie zákonného postupu predávajúcich spoluvlastníkov v súvislosti s predkupným právom pred zmluvnou voľnosťou, ako súčasťou ich ústavne garantovaného vlastníckeho práva. Z hľadiska ústavnej udržateľnosti výkladu dotknutých zákonných ustanovení aj podľa názoru odvolacieho súdu je potrebné dať prednosť platnosti napadnutých kúpnych zmlúv, nakoľko pre konštatovanie ich neplatnosti za daných súvislostí odvolací súd nenašiel ústavne akceptovateľný dôvod, keď v danom prípade by relatívna neplatnosť zmlúv predstavovala neprimeraný zásah do vlastníckych práv pôvodne žalovaných.

21. Žalobca v konaní ďalej namietal porušenie nedeliteľnosti spoluvlastníctva spoločnej nehnuteľnosti predávajúcimi podľa § 4 ods. 1 zák. č. 181/1995 Z.z. s poukazom na predložené listy vlastníctva č. 3145, 4885, 2462 a 2845. Uvedenú skutočnosť (vrátane prepočtu spoluvlastníckych podielov nadobúdateľa zo sporných kúpnych zmlúv), bol povinný žalobca v konaní preukázať nielen predložením listov vlastníctva. Jeho povinnosťou bolo porušenie nedeliteľnosti spoluvlastníctva v spoločnej nehnuteľnosti predávajúcimi zo sporných kúpnych zmlúv nielen tvrdiť, ale aj preukázať. Žalobca však v tomto smere neunesol dôkazné bremeno na preukázanie svojich tvrdení. Okrem odkazu na príslušné zákonné ustanovenia a listy vlastníctva odvolateľ nepreukázal, že by v prejednávanom prípade došlo k porušeniu vyššie uvedených zákonných ustanovení žalovanými v tomto smere (teda že ide o nehnuteľnosti, ktoré všetky by mali predstavovať spoločnú nehnuteľnosť, ktorá by mala byť v užívaní Spolku Urbáru mesta Trstená).

22. Odvolateľ napokon v odvolaní pre prípad, že bude napadnuté rozhodnutie odvolacím súdom potvrdené, vo vzťahu k trovám konania navrhol aplikovať ust. § 257 CSP a nepriznať žalovaným náhradu trov konania. Citované ustanovenie nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania (zásada úspechu vyplývajúca z § 255 CSP), obzvlášť v situácii, keď sa jedná o sporové konanie. Úvaha súdu, že ide o výnimočný prípad a či sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa, musí vychádzať z posúdenia všetkých okolností konkrétnej veci. Ustanovenie § 257 CSP preto nemožno vykladať tak, že možno kedykoľvek bez ohľadu na základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania nepriznať náhradu trov úspešnej strane sporu. Vždy musí ísť o celkom výnimočný prípad. Pri skúmaní existencie podmienok hodných osobitného zreteľa je potrebné prihliadať v prvom rade k majetkovým, sociálnym, osobným a ďalším pomerom strán sporu a je nutné vziať do úvahy nielen pomery toho, kto by mal trovy konania zaplatiť, ale je nutné zohľadniť aj dopad takéhoto rozhodnutia na majetkové pomery z náhrady trov oprávnenej strany sporu. Významnými z hľadiska aplikácie § 257 CSP sú tiež okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu nároku na súde, postoj strán sporu v priebehu konania a pod. Nepriznanie náhrady trov konania musí zároveň zodpovedať zvláštnym okolnostiam konkrétneho prípadu a jedným z rozhodujúcich hľadísk je aj to, aby sa takéto rozhodnutie nejavilo ako neprimeraná tvrdosť voči niektorej strane sporu a aby neodporovalo dobrým mravom.

23. Pokiaľ súd prvej inštancie pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal zo zásady úspechu strán sporu odvolací súd sa s týmto rozhodnutím v plnom rozsahu stotožnil. Čo sa týka skutočností uvádzaných žalobcom v podanom odvolaní, odvolací súd ich posúdením dospel k záveru, že tieto

nemožno posudzovať ako skutočnosti odôvodňujúce zásah do rozhodnutia o trovách konania na základe úspechu strán sporu vo veci samej za použitia § 257 CSP.

24. Tvrdenie žalobcu (ako dôvod hodný osobitného zreteľa), že v čase podania žaloby mal naliehavý právny záujem na podanej žalobe nie je dôvodné. Ide o irelevantné tvrdenie ako dôvod hodný osobitného zreteľa pri rozhodovaní o trovách konania v situácii, keď predmetné tvrdenie žalobcu je de facto tvrdením rozporujúcim rozhodnutie súdu vo veci samej (keď konštatoval, že nemal naliehavý právny záujem na požadovanom určení). Uvedené vyplýva najmä z bodov 11., 14., a 15. odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie.

25. Na použitie ust. § 257 CSP žalobca v odvolaní poukazoval na rozhodnutia Krajského súdu Žilina sp.zn. 9Co/648/2015 a 9Co/55/2017, pričom v konaní sp.zn. 9Co/648/2015 nebolo rozhodované o náhrade trov konania a odvolací súd sa nestotožnil s rozhodnutím sp.zn. 9Co/55/2017 pokiaľ ide o nepriznanie náhrady trov konania z dôvodu hodného osobitného zreteľa vychádzajúc z vyššie uvedeného a zároveň poukazuje na iné rozhodnutia Krajského súdu Žilina, v ktorých v obdobnej veci bolo priznaná náhrada trov konania žalovaným sp.zn. 7Co/169/2017, 10Co/106/2017, 6Co/152/2017.

26. Vzhľadom na nedôvodnosť odvolacích námietok žalobcu odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v celom rozsahu, a to vrátane súvisiaceho výroku o náhrade trov konania podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

27. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1, § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP. Úspešnými stranami odvolacieho konania boli žalovaní v rade 1/ až 8/, a to v celom rozsahu, preto im odvolací súd priznal proti odvolateľovi - žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. O výške náhrady trov odvolacieho konania následne rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením po právoplatnosti tohto uznesenia (§ 262 ods. 2 CSP). Na ust. § 257 CSP odvolací súd pri náhrade trov odvolacieho konania neprihliadal z rovnakých dôvodov ako je to uvedené vyššie v bodoch 22. až 25. tohto odôvodnenia.

28. Rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. (§ 419 CSP)

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. (§ 420 CSP)

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n). (§ 421 ods. 1 a 2 CSP)

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).
Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie. (§ 422 ods. 1 a 2 CSP)

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné. (§ 423 CSP)

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde. (§ 427 ods. 1 a 2 CSP)

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania ustanovených v § 127 ods. 1 CSP (ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpísania) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh). (§ 428 CSP)

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. (§ 429 CSP)

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania. (§ 430 CSP)